

АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНА КОМПЕТЕНЦІЯ ВАКС ЯК СУМНІВНА СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ

Хамходера О. П.

05 листопада 2020 р. парламентом України було прийнято за основу Проект закону про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 рр., яким передбачається затвердити Антикорупційну стратегію на відповідний період (далі – Стратегія). Хоча названий документ поки-що не став програмним правовим актом, його положення вже потребують детального наукового аналізу, адже вони відображають актуальні ціннісні орієнтири відповідного сегменту правового буття, а виявлення полемічних позицій галузевого планування краще здійснювати на етапі проекту. У даній публікації приділимо увагу одному з презентованих у Стратегії способів удосконалення процедури притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, що пов'язані з корупцією або фінансуванням політичних партій чи їх фінансовою звітністю. Йдеться про забезпечення “розгляду цієї категорії справ щодо національних публічних діячів та суддів Вищим антикорупційним судом” (абз. 4 пп. 1 п. 4.2.2). У подібному стратегічному векторі вбачається незначна суб'єктна раціональність, адже національні публічні діячі та судді володіють чималою статусно-репутаційною значимістю та обумовленими нею широкими можливостями протиправного впливу на лідируючого суб'єкта; корпус же вищого спеціалізованого суду набагато більше (ніж місцевого загального) стійкий супроти подібних впливів. Водночас спірним видається основний зміст пропонованої зміни: передати розгляд частини справ про адміністративні правопорушення, що пов'язані з корупцією чи фінансуванням партій, до компетенції Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС).

По-перше, це суперечить природі ВАКС, завданням якого є: “здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави *від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень* [тут і далі виділення автора – О. Х.] та судового контролю за досудовим розслідуванням *цих кримінальних правопорушень*, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також *вирішення питання про визнання необґрунтованими активів* та їх стягнення в дохід держави ...” (ст. 3 Закону України “Про Вищий антикорупційний суд”). Як бачимо, ВАКС покликаний розглядати окремий вид складних кримінальних справ та здійснювати процесуально (контроль за досудовим розслідуванням) чи предметно (розгляд позовів щодо необґрунтованих активів) суміжні заходи/форми правосуддя. Розгляд адміністративних деліктів не відповідатиме покликанню (і ключовим детермінантам створення) цього вищого суду, вимагатиме додаткового організаційно-

штатного забезпечення та (що найгірше) може обумовити “розмивання” ролі ВАКС у протидії високій корупції.

По-друге, аналізований крок суперечить природі відповідних девіацій. Адміністративні проступки характеризуються суспільною шкідливістю і лише їх сукупний негативний ефект (з огляду на значну чисельність) зіставляється окремими дослідниками із таким ефектом кримінальних деліктів. Одиначна ж адміністративна протиправність відносно більш легка (зазвичай) для прикладної кваліфікації, несе в собі менші загрози правовому становищу порушника та супроводжується простішою процесуальною формою. Справи подібного характеру повністю відповідають кваліфікації і досвіду суддів місцевих загальних судів, існуючим апаратним та юрисдикційними гарантіями їх незалежності. Окрім єдиного винятку (ст. 185-3 КУпАП), судам вищих рівнів чи предметної спеціалізації взагалі не підвідомчі адміністративні делікти. Справи ж про пов’язані з корупцією адміністративні проступки національних публічних діячів та суддів не відзначаються якоюсь ситуативною чи процесуальною спорідненістю із ВАКС, їх кваліфікаційна складність, процесуальна форма чи вага санкційної загрози також не доводять необхідності переходу підвідомчості до вищого суду. Залишається тільки згадувана раніше ймовірність тиску з боку впливових порушників, яка після критичної оцінки видається доволі слабким аргументом “за”, оскільки: а) незалежність суддів (що ВАКС, що місцевого загального суду) забезпечується єдиною системою юридичних заходів/засобів; б) якщо й допустити більшу фактичну захищеність/стійкість корпусу вищого спеціалізованого суду, то це мотивуватиме лише суб’єктну диференціацію адміністративних справ. Іншими словами, названі оціночні фактори доводять позицію про передання на “вищий рівень” не пов’язаних з корупцією адміністративних проступків, вчинених національними публічними діячами та суддями, а будь-яких проступків цих посадовців; їх гіпотетична впливовість може перешкоджати притягненню до відповідальності за кожен адміністративний делікт (наприклад, за порушення ПДР). Змінювати підвідомчість всіх проступків розглядуваних осіб? Абсурд.

По-третє, аналізований крок суперечить змісту/спрямуванню інших заходів Стратегії, серед очікуваних результатів якої декларується *звуження предметної підсудності Вищого антикорупційного суду **через збільшення порога розміру предмета злочину** або завданої ним шкоди* (пп. 2 п. 4.3.4). Тобто з погляду розробників проекту: отримання неправомірної вигоди керівником Управління гірничого нагляду Державної служби України з питань праці у розмірі 1 135 000 грн. (початкова кількісна межа предмета злочину, який за цим критерієм належить до підсудності ВАКС станом на початок 2021 р. – 500 прожиткових мінімумів для працездатних громадян) не становить достатньо серйозного/небезпечного злочину, щоб і надалі залишатися в предметній компетенції відповідного суду; натомість,

несвоєчасне подання декларації головою Державної служби України з питань праці (який є прямим керівником попереднього посадовця та національним публічним діячем – як службовець категорії “А”) становить собою настільки соціально деструктивний і юрисдикційно значимий адміністративний делікт, що має бути (перспективно) переданий до компетенції ВАКС. У подібному співвідношенні цілей не можемо віднайти раціонального підґрунтя; як мінімум – еклектичним буде їх одночасне утвердження. Враховуючи ж зазначене вище, ми виступаємо проти дослідженої адміністративно-деліктної “ідеї”, яка суперечить характеру порушень, спеціалізації вищого суду та універсальним антикорупційним тенденціям.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 30.04.2021).
2. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> (дата звернення: 30.04.2021).
3. Проект Закону про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 рр. Додаток 1 від 18.09.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007 (дата звернення: 30.04.2021).

МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Тищенко В. Ф., Чернова А. І.

Розвиток України як суверенної держави передбачає постійний захист національних інтересів. Сьогодні, в умовах загрози нової глобальної економічної кризи, спричиненої поширенням коронавірусної інфекції COVID-19, актуалізується необхідність розроблення відповідної державної стратегії з її деталізацією у вигляді планів, а також забезпечення високого рівня відповідальності за їх подальшу реалізацію на усіх рівнях. Здійснення державної митної політики, удосконалення існуючих процедур здійснення митного контролю, налагодження процесів інституціонального оновлення та розвитку функціональної спроможності виконання покладених завдань на митні органи, також вимагають стратегічного плану дій. Проте, наразі митна система свідомо чи неусвідомлено залишається недо-реформованою та розбалансованою, що актуалізує необхідність посилення саме цієї компоненти в контексті забезпечення економічної безпеки держави у глобалізаційному вимірі.

Життєво важливі національні інтереси України реалізуються у складному внутрішньому та зовнішньому середовищі, яке характеризується низкою викликів і загроз [5]. Природа митної політики обумовлює наявність крім національних інтересів і національної безпеки взагалі, існування певних принципів, які розкривають зміст національних інтересів